

Etapy rozwoju wiary u dziecka

Według Słownika Języka Polskiego wiara to przekonanie o istnieniu Boga, przekonanie o słuszności swego postępowania, myślenia.

Autor Listu do Hebrajczyków pisze:

" Wiara jest pewnością tego, czego się spodziewamy, przeświadczeniem o tym, czego nie widzimy". Hebr. 11;1.

Świadomie wierzący rodzice są odpowiedzialni przed Bogiem za chrześcijańskie wychowanie swoich dzieci, ponieważ:

Dzieci są darem Boga (Ps. 127;3).

Dzieci są przejawem Bożego błogosławieństwa (V Mój. 7;13).

Bóg złożył w nasze ręce - rodziców i nauczycieli - ogromną odpowiedzialność.

Odpowiedzialność za największą wartość, jaką jest życie dziecka.

Jak pisze autorka książki " Dziecko " - Violet Lopes:

Bóg dał nam przywilej i możliwość bycia Jego współpracownikami w kształtowaniu życia i osobowości człowieka.

Na ten proces ma wpływ wiele czynników: dziedziczność, dom, kościół, szkoła, rówieśnicy. Nie da się jednak przecenić wpływu rodziców na kształtowanie życia i osobowości ich dziecka. To oni są źródłem zaspokajania podstawowych potrzeb dziecka tj., miłości i bezpieczeństwa.

Bezwarunkowa miłość rodziców zapewnia dziecku pełny i nieskrępowany rozwój.

Miłość i akceptacja zapewni dziecku poczucie bezpieczeństwa, będzie ono ufne i otwarte na oddziaływania rodziców, będzie akceptować i przyjmować ich wartości. Ich miłość do niego będzie obrazem miłości Boga.

Autor książki "Twoje dziecko potrzebuje ciebie" Ross Campbell pisze: Bez mocnej opartej na miłości, więzi z rodzicami dziecko reaguje na ich wskazówki złością, urazą, wrogością. Uważa prośby czy polecenia rodziców za " czepianie się" i stara się im sprzeciwiać. W drastycznych przypadkach dziecko zaczyna reagować na każdą prośbę rodziców tak wrogo, że jego ogólny stosunek do rodziców(a następnie wszystkich autorytetów, w tym i Boga) zaczyna polegać na robieniu wszystkiego właśnie na odwrót, na przekór tego, czego się od niego oczekuje.

Jak wynika z powyższego relacje dziecka z rodzicami mają bardzo silny wpływ na kształtowanie jego relacji z Bogiem, wiary i zaufania do Niego.

ETAPY ROZWOJU WIARY DZIECKA

na podstawie "Dziecko" Violet Lopes

I. Okres niemowlęcy i poniemowlęcy (0 - 3 lata)

Podstawą wszystkich aspektów życia dorosłego człowieka jest ten właśnie okres.

Szczególnie ważny jest pierwszy rok życia. To kim będzie dorosła osoba w wymiarze fizycznych i psychicznych zdolności zostaje zdeteminowane doświadczeniami tego okresu.

Świat dziecka w na tym etapie ogranicza się do bezpośredniego otoczenia - domowników, najbliższych krewnych, przyjaciół domu. Jeśli urodziło się w chrześcijańskiej rodzinie, jego świat od pierwszych miesięcy życia może być poszerzony o zbór. Poprzez przebywanie z innymi stopniowo uczy się porozumiewania.

Na tym etapie dziecko jest bardzo wrażliwe emocjonalnie, jego uczucia są bardzo zmienne. Może już uczyć się, że pewne zachowania są akceptowane, a inne nie. Już w tym okresie może być uczone posłuszeństwa.

Rozwój duchowy dziecka na tym etapie następuje w oparciu o wzorce zachowań

rodziców. Nikt nie może zastąpić ich w tej roli, ponieważ tylko oni mogą stworzyć w domu taką atmosferę, jaka powinna istnieć w tych pierwszych fundamentalnych latach życia dziecka. To w domu rodzinnym dziecko styka się z pierwszymi wiadomościami na temat Boga, Biblii, Pana Jezusa. Anna poświęciła Samuela Bogu jeszcze przed jego narodzeniem (1 Sam. 1;11). Jak z tego widać nigdy nie jest za wcześnie, żeby rozpocząć proces kształtowania wiary dziecka.

Dziecko w wieku poniemowlęcym (2-3 lata) naśladuje zachowania rodziców i innych osób z najbliższego otoczenia, mimo, że ich nie rozumie. Styl życia rodziców jest najlepszą metodą nauczania dzieci w tym wieku. Dziecku łatwiej jest zrozumieć emocje płynące z postawy dorosłego niż słowa, które ten do niego kieruje. Kiedy rodzice opiekują się nim z miłością, pomagają sobie wzajemnie, czytają Słowo Boże i modlą się to w ten sposób pokazują dziecku na czym polega pobożne życie.

Małe dziecko w rozwoju emocjonalnym i duchowym potrzebuje poczucia bezpieczeństwa wynikającego z miłości. Jeśli jej nie odczuwa, może dla zdobycia jej zwracać na siebie uwagę poprzez nieakceptowane zachowania. Dla dobrego funkcjonowania musi odczuwać bezpieczeństwo wypływające z miłości i akceptacji, zarówno w domu, jak i w grupie.

Na tym etapie małe dziecko może poznawać Słowo Boże, miłość Boga i ciągłą Jego opiekę nad nim. Może uczyć się o Panu Jezusie i o Bogu, jako Stworzycielu wszystkiego. Słuchając modlitw innych samo może uczyć się rozmawiać z Bogiem. Może uczyć się tego, że Kościół jest domem bożym i wdzięczności Bogu widząc, jak inni oddają Mu cześć.

II. Dziecko w wieku przedszkolnym (4-5 lat)

Cztero - i pięcioletek jest dzieckiem bardzo uczuciowym. Coraz lepiej panuje już nad swoimi emocjami, ale nadal są one jeszcze zmienne i nie raz daje się im ponieść, dlatego też nie zawsze jego zachowania są właściwe.

Dziecko na tym etapie jest bardzo ufne, co dorosłych powinno mobilizować do całkowitej prawdomówności, w udzielaniu odpowiedzi na mnóstwo jego pytań, gdyż wierzy we wszystko co mu się powie. Ponieważ jest tak ufne, należy pamiętać, że kiedy czyta mu się bajkę to musi ono wiedzieć, że to nie jest prawda. Natomiast, gdy słyszy historię biblijną musi mieć świadomość, że jest prawdziwa, ponieważ to Słowo Boże, a ono zawsze jest prawdziwe.

Dziecko w tym wieku jest bardzo chłonne, chce się uczyć. Ma ogromne pragnienie zdobywania wiedzy i wykorzystuje do tego wszystkie zmysły.

Dziecko w tym wieku koncentruje uwagę 5 - 10 minut, dlatego też historie biblijne i lekcje powinny być krótkie. Ale mogą być one wielokrotnie powtarzane, ponieważ 4-5-latek lubi słuchać tego samego wciąż od nowa. Aby skupić uwagę, można polecić dziecku, aby słuchając starały się zapamiętać imiona, miejsca czy wydarzenia, lub zadać pytanie, na które odpowiedź znajdują w opowiadanej historii.

Ponieważ dziecko wierzy we wszystko, co zostało mu opowiedziane, powinno być ono nauczane duchowych prawd, które będą stanowić fundament do uznania przez niego Chrystusa za Zbawiciela. Dzieci w tym wieku mogą przyswajać wiedzę o Bogu Stworzycielu i Ojcu Niebiańskim, który jest bezgrzeszny i święty. Można je uczyć o Słowie Bożym i o tym jak Bóg do nas przemawia przez nie.

W tym wieku dzieci zaczynają zdawać sobie sprawę, że nie potrafią zawsze postępować dobrze. Dlatego też powinny uczyć się o swojej grzesznej naturze i o Panu Jezusie, który je kocha. Mogą już uczyć się, że On umarł, aby wziąć na siebie karę za ich grzech, ale powstał z martwych, żyje dzisiaj i jest gotowy przebaczyć im grzech.

Dziecko w tym wieku jest wrażliwe na grzech czy swoje złe postępowanie.

Źródłem jego moralnych wyborów jest wspomnienie kary lub lęk przed nią. Ale jego poczucie sprawiedliwości jest kształtowane przez wpływ i zasady moralne dorosłych,

którzy je otaczają.

Cztero- i pięciolatkowie mają bardzo chłonną pamięć, dlatego też z łatwością zapamiętują prawdy biblijne przedstawiane w historiach czy lekcjach biblijnych, czy też przez uczenie na pamięć wersetów. Ale znaczenie wersetu czy prawda biblijna powinny być tak wyjaśnione, żeby wiązały się z codziennym doświadczeniem dziecka.

Nawet dzieci z jednej grupy wiekowej mogą rozwijać się w różnym tempie, dlatego też nie wszystkie dzieci w wieku przedszkolnym są w stanie zrozumieć Boży plan zbawienia. Dlatego też zarówno rodzice, jak i nauczyciele muszą być wyczuleni na ten moment, kiedy będzie ono gotowe podjąć decyzję o przyjęciu Jezusa do swojego serca.

III. Młodszy wiek szkolny (6-8 rok życia)

Okres ten można określić przejściowym, ponieważ dziecko musi " przejść" z domu do szkoły, od zabawy do pracy, od świata wyobraźni do pojmowania rozumowego.

Na tym etapie dziecko zdobywa fizyczną sprawność potrzebną do uczestniczenia w zabawach. Zaczyna realistycznie oceniać siebie i swoje postępowanie, nabiera pewności siebie, dostosowuje się do społecznych ról, uczy się czytać i pisać, buduje osobisty system wartości.

Dziecko w pierwszych latach szkolnych jest bardzo dobrym obserwatorem, nie rozumie jednak wszystkiego co widzi, ponieważ, zdolność rozumowania abstrakcyjnego dopiero się rozwija. Łatwo jest przecenić intelektualnie zdolności dziecka, gdy obserwuje i zauważa rzeczy, których nie dostrzegają zaabsorbowani swoimi sprawami dorośli. Łatwo dostrzega u dorosłych sprzeczności. Dziecko jest zakłopotane, gdy zauważy, że dorosły sam postępuje inaczej niż wymaga od niego. Dziecko na tym etapie ma bardzo dobrą pamięć, dlatego powinno być zachęcane do zapamiętywania wersetów, które mają odniesienie do jego osobistych przeżyć. W dalszym ciągu bardzo lubi zadawać dużo pytań, ale teraz może poczekać na odpowiedź. Wskazane jest także zachęcanie dzieci do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi, a także organizowanie wspólnego czasu w rodzinie, w którym dzieci będą miały okazje zadawać pytania. Dorośli powinni pamiętać, że dziecko może dosłownie zinterpretować ich słowa.

Dzieci w pierwszych latach szkolnych lubią przebywać w grupie i brać udział w zajęciach grupowych. Daje im to nie tylko poczucie przynależności, ale także poczucie pewności, że osobiste braki czy niezręczność nie zostaną zauważone. Bardzo lubi wygrywać, ponieważ ma ogromne pragnienie zwycięstwa może nawet oszukiwać, aby to osiągnąć.

Grupą jest także rodzina, przebywanie i współdziałanie z bliskimi daje dziecku dużo radości.

Dzieci wychowywane w rodzinie chrześcijańskiej, będą przeżywać konflikty osobiste, gdy zrozumieją, że system moralny przekazany im przez rodziców i w zborze różni się od tego panującego w sąsiedztwie czy w szkole. Dlatego bardzo ważne jest, aby rodzice zawsze byli gotowi pomagać im w budowaniu własnego systemu wartości i wspierali je w przestrzeganiu tego systemu nawet wtedy, gdy będzie to oznaczać wyśmianie przez innych. Dziecko, które nauczy się radzić sobie w trudnych sytuacjach we wczesnym okresie szkolnym będzie lepiej przygotowane na pokonanie problemów związanych z wiekiem dojrzewania.

Dziecko w tym wieku stara się przypodobać dorosłym, aby zyskać bezpieczeństwo emocjonalne. Nadal naśladuje dorosłych i ceni te same wartości, co jego rodzice i nauczyciele.

Sz szczególnie lubi przebywać w gronie swoich rówieśników.

Po osiągnięciu sześciu lat dziecko potrafi całkiem dobrze rozróżnić dobro i zło.

Rozróżnia pomiędzy tym czego zostało nauczone przez napominanie, a czego przez przykład. Dlatego rodzice i nauczyciele powinni być bardzo uważni, aby nie było

sprzeczności między tym co mówią, a co robią. Dziecko prędzej będzie naśladować zachowania niż wprowadzać w życie słowa wypowiedane przez kogoś. W tym okresie dziecko uczy się, że są dobrzy i źli koledzy, co może mieć wpływ na jego zachowanie. Uczy się także, że jego dobre lub złe czyny będą miały wpływ na stan jego umysłu, jeśli są sprzeczne z tym, co nauczyło się już cenić.

Mając już zdolność rozróżniania dobra i zła dziecko jest w stanie samodzielnie oceniać, czego nie należy akceptować. Naturalną konsekwencją będzie poczucie winy z powodu popełnionego zła i pragnienie upamiętania się i otrzymania przebaczenia. Dziecko w tym wieku jest otwarte na Dobrą Nowinę o zbawieniu w Chrystusie i może być gotowe na przyjęcie Go jako Zbawiciela. Dziecko wychowywane w chrześcijańskiej rodzinie mogło już wcześniej przyjść do Chrystusa, czy w samotności czy otwarcie, a być może uczyniło to, lecz było za małe, by to zapamiętać. Jeśli nie było ono zachęczone, by przyjąć Chrystusa wcześniej, powinno uczynić to teraz. Nigdy nie można zakładać, że dziecko z wierzącego domu jest zbawione. Nie można też pozwolić dziecku wierzyć, że jest zbawione, jeśli nie przyjęło osobiście Chrystusa.

Niektórzy dorośli mają wątpliwości, czy dziecko może przyjąć Chrystusa? Odpowiedź można zawrzeć w innym pytaniu: Czy Duch Święty nie ma dość mocy, aby przekonać dziecko o grzechu i doprowadzić do zbawienia?

Zdarza się, że dziecko utrzymuje, że przyjęło Jezusa więcej niż jeden raz. Mogło się tak zdarzyć, że osoba, która prowadziła je do Chrystusa nie wyjaśniła wszystkiego właściwie lub, że problem tkwi w samym dziecku. Naszą odpowiedzialnością jest rozpoznać na czym polega problem dziecka i prosić Ducha Świętego o prowadzenie w zaspokojeniu duchowej potrzeby.

IV. Średni wiek szkolny (9 -11 lat)

Okres ten nazywany jest " okresem dojrzałego dzieciństwa" - dziecko przestaje już być małym dzieckiem, ale nie jest jeszcze w wieku dojrzewania.

Dzieci z tej grupy wiekowej mają duże zasoby energii, dlatego też bardzo chętnie angażują się one w różne zajęcia. Chcą doświadczać przygód, silnych wrażeń oraz wysiłku fizycznego. Chętnie przebywają poza domem.

Dziecko w średnim wieku szkolnym tak pochłonięte różnymi zajęciami, że zaniedbuje swój wygląd. Musi być uczone higieny osobistej, samodyscypliny, dbałości o odzież i swoje rzeczy, własny pokój.

Junior bardzo lubi kolekcjonowanie. Chętnie zbiera wszystko, często ważniejsza jest ilość, a nie jakość tych rzeczy. Jeśli nie zostanie zachęcony, nie będzie klasyfikować swoich zbiorów aż do jedenastego roku życia.

W tym wieku jest zdolne zrozumieć zasadę przyczyny i skutku, ma dobrą orientację w czasie - historii i chronologii, przestrzeni -położeniu i odległości.

Aby uznać coś za prawdę musi zostać co do tego przekonane i nabrać pewności. Ocenia to co widzi i słyszy.

U dziecka w tym wieku wzrasta zdolność rozumienia pojęć abstrakcyjnych. Cieszy się odkrywaniem nowych pojęć, a gdy wzrasta duchowo ekscytuje go odkrywanie duchowych prawd w historiach biblijnych. Może zrozumieć logiczną konsekwencję planu zbawienia oraz to w jaki sposób sprawiedliwości bożej stało się zadość na Golgocie.

Juniora powinno się uczyć znajomości i miłości do Biblii. Powinno się zachęcać go do zapamiętywania jak największej liczby fragmentów ze słowa Bożego, nauczyć podziału Biblii, kolejności ksiąg biblijnych, geografii i historii biblijnej.

Ponieważ junior chętnie spędza coraz więcej czasu poza domem pojawia się silna potrzeba przynależności do grupy rówieśniczej. Wśród dzieci w tym przedziale wiekowym grupy rówieśnicze podzielone są ze względu na płeć, gdyż dziewczynki i chłopcy w tym wieku nastawieni są do siebie antagonistycznie. Rodzice nie powinni

dobierać przyjaciół dzieciom, ale powinni znać ich dobrze, czy nie reprezentują odmiennych standardów oczekiwanych przez nich.

Nie powinno się zachęcać dzieci, aby uważały siebie za "świętsze" od innych lub zachowywały dystans wobec rówieśników. Jest to dobry czas, żeby, by pomóc zbawionym dzieciom rozwijać osobowość określoną miłością "otwartą na innych", co pomoże im w zaprzyjaźnieniu się z wierzącymi i niewierzącymi.